

AKADEMİK İLETİŞİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Academic Journal of Communication Studies

Sayı (Issue): 1 Yıl (Year): 2023

Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar, Ed. İsmail KARAKULLE, Ali ÇAKIR, Konya: Eğitim Yayınevi, 2023, 203 Sayfa, ISBN: 978-625-6408-77-7

(Communication Opportunities and Limitations in the Digital Age, Ed. İsmail KARAKULLE, Ali ÇAKIR, Konya: Eğitim Yayınevi, 2023, 203 Pages, ISBN: 978-625-6408-77-7)

Mehmet EROL¹

Geliş Tarihi (Received): 25.05.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 26.07.2023

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://www.iletisimarastirmalari.com/>

Copyright © Published by AKADEMİK İLETİŞİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ. This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

1.GİRİŞ

Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar isimli kitap iletişim bilimlerinin farklı alt dallarında çalışmalar yürütmüş akademisyenler tarafından kaleme alınan, özgün örneklerden faydalanılarak oluşturulmuş bölümler barındıran, iletişim bilimlerinin farklı alt dallarına temas eden ve dijitalleşmenin iletişim bilimleri üzerine etkisini geniş perspektifle inceleyen bir eser olarak öne çıkmaktadır.

Kitabın ilk bölümünde *Giriş: Dijitalleşmenin Genel Diyalektiği* başlığı ile Erkam Temir'in (2023, s. 5-17) çalışması yer almaktadır. Bölüm bilgisayarlar tarafından işlenen dijital kodlarla başlayan dijitalleşme sürecinin toplum, siyaset ve iktisat gibi pek çok farklı alana yayılan, gündelik hayatımızı derinden etkileyen bir sosyal unsur olarak şekillendiğini vurgulayan bir dijitalleşme tanımıyla başlamaktadır.

Dijitalleşmeyi var eden unsurların tarihine kronolojik bir bakışla yaklaşan çalışmacı daha sonra dijitalleşmenin insan ve toplum üzerindeki etkilerini tartışan bilimsel çalışmalar üzerinde durmuştur. Bu çalışmaların üç temel başlıkta tasnif edilebileceği belirtilmiştir. Bu çalışmalar; içinde yaşadığımız dijital çağı somut ve soyut biçimde analiz eden çalışmalar, dijitalleşmenin toplumun gerçek dünya ile olan iletişim ve etkileşimine olan etkisini inceleyen çalışmalar ve dijital çağda hayatımıza girmiş olan yapay zekânın çalışma hayatı üzerine etkilerini inceleyen çalışmalar olarak başlıklandırılmıştır.

Bölümün ilerleyen kısmında dijital dönüşüm nedeniyle her geçen gün yaratılan yeni kavramlar arasından üzerinde en çok durulan ve dolayısıyla dijitalleşmenin diyalektiğini oluşturan kavramlar

¹ Arş. Gör., Kastamonu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, 0000-0003-1763-6374, merol@kastamonu.edu.tr

açıklanmıştır. *Dijital Kapitalizm, Yapay Zekâda Şeffaflık, Gözetim, Akıllı Teknolojiler, Mahremiyet, Platformlaştırma, Filtre Balonu/Yankı Odası, Dijital Egemenlik, Dijital Demokrasi, Dijital Müşterekler, Dijital Âdemi Merkezîyetçilik, Verileştirme, Veri Adaleti, Siber Güvenlik, Algoraksi/Algoritmik Yönetim veya Yönetişim/Algoritmik Karar Verme* alt başlıkları bölümde dijitalleşmenin diyalektiğini açıklayan başlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak giriş mahiyetindeki bölümün kitapta yer alan diğer bölümlere göre dijitalleşme üzerine kuramsal tartışmalara en çok değinilen bölüm olarak öne çıktığı belirtilmelidir.

Kitabın ikinci bölümünde *Dijital Kamuoyu, Sosyal Ağlar ve Seçim Kampanyaları* başlığı ile Ceren Yegen ve Ali Murat Kırık'ın (2023, s. 19-38) bölümü yer almaktadır. Çalışmacılar dijitalleşmenin gündelik hayatla en fazla temas ettiği alanlardan biri olan sosyal medyada oluşan kamuoyunun seçim kampanyaları üzerindeki etkisini incelemiş, Post-truth kavramı etrafında şekillenen sahte haber/içerik, troll kültürü, yanlış bilgilendirme, dezenformasyon manipülasyon, algı yönetimi ve mübalağa gibi dijital kamuoyunun oluşumunu olumsuz biçimde etkileyen kavramlar üzerinde durmuş, adı geçen olumsuzlukları dijital/çevrimiçi kamuoyu, demokrasi, seçimler, kamuoyu, sosyal ağlar, seçim kampanyaları gibi bağlamların bilimsel literatürdeki karşılıklarından faydalanarak açıklamışlardır. Bölümde, daha önce yürütülmüş olan dijital seçim kampanyalarından yola çıkarak dijital seçim kampanyalarının avantaj ve dezavantajları objektif bir biçimde irdelenmiştir.

Kitabın bir sonraki bölümünde Gülten Arslantürk ve Ali Çakır (2023, s. 39-55) *Yurttaş Gazeteciliği ile İlgili Kuramsal Bir Okuma* başlığı altında Web 2.0 teknolojisi ile belirgin şekilde hayatımıza dâhil olan yurttaş gazeteciliği kavramının sözlü gelenekten günümüze uzanan tarihini, etki alanını ve teknolojik gelişmelerin kavramın görünür kılınmasındaki rolünü kuramsal temelleriyle beraber örnekler üzerinden tartışarak irdelemektedir. Bölümde yurttaş gazeteciliği kavramı açıklanırken alanın uzman isimlerinin çalışmalarıyla beraber Foucault ve Baurdrillard gibi önemli düşünürlerin felsefi görüşlerinden de faydalanılarak, yurttaş gazeteciliğinin sosyal teorinin temel düşünceleriyle ilintisi de incelenmiştir. Böylece kavram yalnızca gazetecilik alanı içerisine sıkıştırılmamış, interdisipliner biçimde geniş bir perspektiften bakılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Kitabın sonraki bölümünde *Dijitalleşen Fotoğraf ve Bellek* başlığıyla İlknur Kılınc'ın (2023, s. 57-68) çalışması yer almaktadır. Çalışmacı bellek kavramını bireysel ve toplumsal bellek olmak üzere iki başlıkta açıklamıştır. Daha sonra bir bellek taşıyıcısı olarak fotoğraf ele alınmıştır. İnsanlığın mağara çizimlerinden başlayıp günümüze kadar ulaşmış olan belleği görsel ile aktarma arzusu fotoğrafa da yansımış fotoğraf bireysel veya toplumsal belleğin aktarımında önemli bir unsur haline gelmiştir. Bir bellek aktarım unsuru işlevi kazanan fotoğraf web teknolojilerinin gelişmesi ile hayatımıza giren sosyal medyada yeni bir gösterim alanı bulmuştur. Çalışmada görsel ağırlıklı yapıları nedeniyle sosyal medya platformlarının yoğun fotoğraf kullanımı yoluyla dijital belleğin oluşumunu sağladığı belirtilmektedir.

Çalışma fotoğraf ve bellek ilişkisi ile ilişkinin dijital boyutunun anlaşılması açısından önem arz etmektedir.

Kitapta yer alan beşinci bölüm *Dijital Çağda Direnişe İlişkin Bir Soruşturma: Etik Politik Bir İtiraz Olarak Makine Kırıcılığı Yeniden Düşünmek Mümkün mü?* başlığıyla Hasan Turgut ve Salih Ertosun (2023, s. 69-85) tarafından kaleme alınmıştır. XVIII. yüzyılın sonlarında İngiltere’de başlayıp XIX. yüzyılda Kara Avrupa’ında yayılmaya başlayan, yasal hakları oldukça sınırlı ve çalışma şartları zorlu olan işçilerin makinelere karşı şiddet eylemleri göstermesiyle ortaya çıkan Luddizm hareketi ismini hareketin önderlerinden olan Neo Ludd’dan almıştır. Luddistler belirtilen dönemde yaklaşık üç bin makineyi kırmıştır. Makineleri kendilerine yöneltilmiş birer tehdit olarak gören Luddistler’in gerçekleştirdiği şiddet eylemleri makinelerin yaygınlaşmasının önüne geçememiştir. Dijital çağda ise teknoloji karşıtlığı olarak nitelendirilebilecek neo-luddist bir hareket doğmuştur. 2001 yılında Cenova’da G8 karşıtı bir grup teknolojik ilerlemenin ölümcül sonuçlar doğurduğunu ve doğurmaya devam edeceğini belirterek 300 bin katılımcının bulunduğu eylemler yapmıştır. Neo-luddist hareketin bir diğer boyutu ise hacktivizmdir. Anonymous gibi hacker toplulukları ileri makineler olarak tanımlanabilecek olan web ağlarını hackleyerek çeşitli eylemler gerçekleştirmektedir. Neo-liberal dayatmalar ve güvencesizleştirmeye karşı duyulan kitlesel öfkenin yönlendirilmesiyle oluşan neo-luddizm, teknoloji ve tüketimcilik arasındaki uyumu sorgulayan etik bir itiraz olarak tanımlanmaktadır. Çalışmacıların vardığı sonuca göre hala nüfusun büyük bir bölümünü oluşturan işçilerin dijitalleşme ve teknolojik ilerleme sonucu makineleri kendilerine yönlendirilmiş bir tehdit olarak görmesi ve Luddist hareketlerin yeniden artış göstermesi mümkündür. Bölüm Luddizmi anlamak ve önümüzdeki dönemde dijitalleşmenin emek-sermaye ilişkisinde açabileceği sorunları öngörebilmek açısından oldukça kıymetlidir.

Kitaptaki bir sonraki bölüm Zübeyde Süllü (2023, s. 87-102) tarafından kaleme alınan *Dijital Halkla İlişkiler Çağında Kamu Diplomasisi* başlıklı çalışmadır. Çalışmacı 19. yüzyılın sonlarından itibaren hızla gelişen iletişim teknolojilerinin basılı ve görsel medyanın yaygınlığını arttırdığını, gelişen iletişim teknolojilerinden en çok etkilenen alanlardan birinin de halkla ilişkiler olduğunu belirtmiştir. Bu etki sonucu “dijital halkla ilişkiler” kavramı hayatımıza girmiştir. Uzunca bir dönem kurumsal halkla ilişkiler ve pazarlama amaçlı halkla ilişkiler olarak iki ana grupta ele alınan halkla ilişkiler günümüzde çok daha geniş bir uygulama alanına sahip olmuştur. Devletlerin ve toplumların diğer toplumlarla görüş ve bilgi alışverişi, diyalog kurma, müzakere etme, ortak bir anlayışa ulaşma ve işbirliği sağlama yönünde gerçekleştirdiği tüm iletişim çabalarını kapsayan kamu diplomasisi kavramı iletişim teknolojilerinin gelişimi sayesinde önem görmeye başlamıştır. Başka ülkelerle iletişime geçmek, onların güven ve desteğini kazanmak amaçlı kamu diplomasisi yürüten kurumlar bütünsel iletişim ve

uluslararası halkla ilişkiler çalışmalarını etkin biçimde uygulamak zorunudur. Bu nedenle kamu diplomasisi uygulamaları bir anlamda halkla ilişkiler uygulamalarıdır. Dijital halkla ilişkiler kapsamında yer alan sosyal medya yönetimi, arama motoru optimizasyonu, çevrimiçi topluluklar ile ilişkiler, dijital medya planlama gibi unsurlar kamu diplomasisi açısından oldukça önemli uygulama alanları olarak dikkat çekmektedir. Sonuç olarak Süllü, içinde bulunduğumuz çağda diplomasiğin geleneksel yöntemler ve araçlar ile gerçekleştirilmesinin güç olduğunu, dijital halkla ilişkiler araç ve yöntemlerinin kamu diplomasisinin etkin ve sürekli kullanımında önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Bölüm kamu diplomasisi kavramının geçirdiği dijital dönüşümü detaylı bir şekilde incelemektedir.

Kitabın yedinci bölümü *Hakikat Sonrası Çağ ve Dijital Kültür* başlığıyla Veysel Karani Şüküroğlu (2023, s. 103-119) tarafından yazılmıştır. Tarihin her döneminde bireyler kendi akıl ve hayat tecrübeleriyle kararlar alsa da bireyin içinde bulunduğu toplumun genel kanaatlerinin bireyin davranışlarını etkilediği gözlemlenmiştir. Aynı zamanda bireylerin karar ve davranışlarında akılcılık ile görüş/duygu durumu çatışması vardır. Steve Tesich Amerikan başkanları Bush ve Reagan'ın konuşmalarında samimi olmadıkları ve buna gerekçe olarak da halkın, kamuoyunun doğruyu bilmeyi istemedikleri belirtmiş, bu duruma hakikat sonrası çağ adını vermiştir. 1992 yılındaki bu ilk kullanımın ardından post-modernist düşünce hakikat kavramına eleştiriler getirmiş, hakikat yerine çoğul ve nesnel bir hakikatin var olduğu düşüncesini ileri sürerek hakikat sonrası eğilimini hızlandırmışlardır. 2016 yılında kavramın kullanımı 2015 yılına nazaran yüzde iki bin artış göstermiştir. Şüküroğlu'nun belirttiği üzere bu artışın temel nedeni iletişim teknolojilerindeki ilerleme ve sosyal medya mecraları olmuş, bilginin hızlı ve kontrol edilemez dağılımı hakikati geçmişe göre farklı ve karmaşık kılmıştır. Çalışmacı "hakikat" kavramını etimolojik bir yaklaşımla açıkladıktan sonra hakikat sonrası mefhumunun nasıl kavramsallaştığını, hakikat sonrası çağı var eden bileşenleri, hakikat sonrasının kültür üzerine etkilerini, dijital kültür ve hakikat sonrası arasındaki etkileşimi tartışmış, dijital çağda gerçek olmayan bilginin gerçekmiş gibi yayılımının hızlandığı, bu gerçek dışı bilgilere ulaşımın yaygınlaştığı, nesnel gerçekliğin önemsizleşerek değer kaybettiği sonucuna varmıştır. Çalışma hakikat sonrası mefhumunun nasıl var olduğunu açıklamakta ve dijital çağda kültür üzerine etkileri üzerine önemli çıkarımlarda bulunmaktadır.

Çalışmanın sekizinci bölümünde *Örgütsel Açıdan Halkla İlişkiler Kavramı ve Amaçları* başlığıyla İsmail Karakulle'nin (2023, s. 121-137) bölümüne yer verilmiştir. Bölümün girişinde çalışmacı hızla gelişen web teknolojisinin başta sosyal medya olmak üzere internet ağını etkin bir iletişim aracına dönüştürdüğünü aktarmaktadır. Teknolojik gelişmelerin getirmiş olduğu yenilikler bireylerin kendilerini ve mesleklerini değiştirmektedir. Örgütler de bireyler gibi yönetim fonksiyonlarından iş yapma biçimlerine, faaliyet alanlarından ürün ve hizmet çeşitlenmesine kadar birçok alanda yaşanan değişimlerden

etkilenmektedir. Örgütsel açıdan halkla ilişkiler uygulamaları da kullanılan araçlar bağlamında dijital dönüşüme uğramaktadır. Dijital halkla ilişkiler, örgütün sunmuş olduğu hizmetler hakkında çevrimiçi haber bültenleri yoluyla hedef kitleleri bilgilendirmeyi veya sunulan hizmetlerle ilgili olarak meydana gelen değişimleri durdurmayı, internet ortamında topluma bilgi yaymayı kapsamaktadır. Kullanıcılara ilgi alanlarında bilgi alışverişi yapmalarını sağlayarak katılım, interaktif yapısıyla karşılıklı konuşma, geri bildirim için açık yapısıyla açık olma, benzer ilgi alanlarına sahip insanları bir araya getirerek topluluk oluşturma ve diğer web ağlarıyla bağlantılı olma imkânları sunan sosyal medya platformları birer dijital halkla ilişkiler aracı haline gelmiştir. Kurumlar dijital halkla ilişkiler araçlarından faydalanarak dijital halkla ilişkiler uygulamaları yürütmektedir. Bu uygulamaların başında örgütlerin yürüttüğü kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları gelmektedir. Örgüt ile hedef kitle arasında çift yönlü olarak faydalı ilişkileri destekleyen, etik ilkelere dayalı, ahlaki yönü içinde barındıran ve toplumsal fayda sağlayan kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları yürütülür. Örgütün hedef kitesine ve paydaşlarına ulaşmada önemli bir yeri olan sponsorluk faaliyetleri de önemli bir dijital halkla ilişkiler uygulama alanıdır. Kriz yönetimi, itibar yönetimi ve müşteri ilişkiler yönetimi ise diğer başat dijital halkla ilişkiler uygulamaları olarak öne çıkmaktadır. Çalışma dijital halkla ilişkiler araçları ve uygulamalarını detaylıca açıklıyor olması nedeniyle dijital halkla ilişkiler alanında önemli bir veri kaynağı olarak değerlendirilebilir.

Kitabın bir sonraki bölümü *Örgütsel Yapı ve Dijitalleşme; Yeni Nesil Yönetim ve Organizasyon Yapısı* başlığıyla Eray Aydın (2023: 139-152) tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmacı bölümde örgütsel yapılanma, dijitalleşmenin örgütsel yapılarda yarattığı değişim ve yeni nesil yönetim anlayışı konularını ayrıntılı olarak ele almıştır. Günümüzde örgütler güncel gelişmeleri takip etmek, çalışanların beceri ve kabiliyetlerini sürekli olarak geliştirebilmek, rakiplerin analizini sıklıkla yapabilmek ve piyasa koşullarına ayak uydurabilmek için teknoloji odaklı bir altyapı oluşturmak zorunadır. Örgütlerin sektörde öncü konuma yükselmesi ve sürdürülebilir büyümeyi sağlayabilmesi için örgütsel yapının ve iş süreçlerinin dijital gelişmelere göre uyumlaştırması gerekmektedir. Dijital teknolojilerin başlatmış olduğu yeni dönem hızlı değişimlere sahne olmakta ancak bu döneme ayak uyduramayan örgütler sıkıntılı süreçler yaşayabilmektedir. Teknoloji ve inovasyonu kullanan işletmeler ise sürdürülebilir gelişmeler göstermiştir. Fakat dijitalleşme süreciyle birlikte firmalar önemli tehditlere de maruz kalabilmektedir. Artan teknoloji bağımlılığı ve sistem kaynaklı muhtemel kayıplar, güvenlik riskleri ve siber tehditler gibi unsurlar dijital dönüşümün yönetim problemleri olarak değerlendirilebilir. Çalışmada değinilen bir diğer başlık stratejik yönetim ve dijitalleşmedir. Dijitalleşmeyle oluşan yeni süreçleri yönetmek ve strateji oluşturmak bir entegrasyon süreci olarak tanımlanabilir. İşletmelerde uygulanabilecek dijitalleşme stratejileri, öncelikli olarak bilişim altyapısında gerçekleştirilmelidir.

Bilişim altyapısı uygun hale gelen örgütler özellikle bilgi teknolojileri alanında uygulayacakları stratejileri belirleyebilir. Dijital dönüşüm stratejileri oluşturulurken stratejik planlama gibi iç ve dış çevre analizi yapılmalıdır. Stratejilerin uygulanabilmesi için 7 unsurun birbiriyle uyumlu olması gerekmektedir. Çalışmacı bu unsurları strateji, yapı, sistemler, beceriler, çalışan, yönetim tarzı ve paylaşılan değerler olarak sıralamıştır. 21. yüzyılda planlama, stratejik planlama, yönetim ve stratejik yönetim gibi kavramların ortaya çıkışıyla yönetim faaliyeti tek başına şirketlerin veya kamu kurumlarının uzun vadeli hedeflerine ulaşmaları için yeterli olmadığından kurumlar daha çok stratejik yönetim yaklaşımı ile uzun dönemli çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Bu çalışmalar örgütsel değişim olarak adlandırılabilir ve dijital dönüşüm süreci örgütsel değişimin bir alt boyutu olarak görülebilir. Yeni nesil örgütsel yapılanmaların önemli bir sebebi dirençli örgütsel yapılar kurmaktır. Örgütsel dayanıklılık olarak da adlandırılabilen güçlü örgütsel yapı insan kaynaklarının etkin çalışması, amaç ve hedeflerin net olarak belirlenmesi ve hangi kaynakların nerede kullanılacağına belirlenmesiyle mümkündür. Çalışmacı bu bölümde örgütsel yapı ve yönetim yapısı gibi kavramlarının ortaya çıkışını, birbirleri ile ilişkilerini ayrıntılı ve derinlemesine incelemiş, ilgili kavramları anlaşılabilir bir dil ile aktarmıştır.

Kitabın onuncu bölümü *Dijitalleşmenin Radyoya Sunduğu Yeni Olanaklar* başlığıyla Ersoy Soydan (2023, s. 153-168) tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmacı yüz yılı aşkın süredir kendinden sonra icat edilen kitle iletişim cihazları tarafından varlığı tehdit edilen radyonun dijital çağda ne gibi değişimler geçirerek varlığını sürdürdüğünü detaylı biçimde aktarmıştır. Bölümün ilk kısmında radyonun icadına uzanan tarihsel süreç incelenmiş ve geleneksel radyo yayıncılığının gelişim süreci açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci kısmında ise dijitalleşmenin radyoya sunduğu yeni olanaklara değinilmiştir. Soydan'ın belirttiği üzere internet ve DAB teknolojisinin gelişimi karasal ve uydu yayınlarının radyo üzerindeki kısıtlamalarını ortadan kaldırmıştır. DAB (Digital Audio Broadcasting) CD kalitesinde ses iletimini dijital olarak aktarmaya olanak sunmuş internet yayıncılığı ise küresel erişim, yayınlara sürekli erişim olanağı, demokratikleşme, etkileşim, içerik çeşitliliği, düşük maliyet ve kişiselleştirme gibi yeniliklerle radyoculuğun dijital ortamlarda var olmasını sağlamıştır. Çalışmanın sonraki bölümünde mobil cihazlarda kullanılabilen radyo uygulamalarının radyo yayıncıları ve dinleyicilere sunduğu yenilikleri kapsamaktadır. Son bölümde ise Belçika'da Dijital Bir Türk Radyosu: Radyo Gar alt başlığı altında çalışmada bahsedilen dijitalleşme süreci bir örneklem üzerinden incelenmiştir. Bölüm radyo yayıncılığının tarihini kronolojik biçimde aktarması, dijital radyonun her ögesine değinmesi ve bir örneklem üzerinden tüm süreci açıklıyor oluşuyla alanın etkin çalışmalarından biri olarak değerlendirilebilir.

Kitabın on birinci bölümü Filiz Erdoğan Tuğran ve Mehmet Erol (2023, s. 169-184) tarafından yazılmış olan *Dijital Çağda Analog Bir Form: "Crimes of the Future" Film Çözümlemesi* başlıklı çalışmaya ayrılmıştır.

Çalışmacılar Fransız düşünür Gilles Deleuze'un Sinema: Zaman İmge adlı eserinde açıkladığı arzu, organizma, organsız beden gibi kavramlardan yola çıkarak *David Cronenberg*'in yönettiği 2022 yapımı *Crimes of the Future* isimli filmi çözümlemişlerdir. Film insanın evrim sürecinin bedende gözle görülür şekilde devam ettiği bir gerçeklikte geçer. Filmde, bedeni işlevi bilinmeyen yeni organlar üreten ve bedeninin kendisini öldürmeye çalıştığı, tümörler ürettiğini düşünen Saul Tenser (Viggo Mortensen) etrafında şekillenen distopik bir dünya anlatılır. Çalışmacılar film ilerledikçe giriftleşen olayları filmde görülen farklı gruplar açısından değerlendirmiş ve temsiliyetlerini incelemiştir. Filmde Deleuze'un ileri sürdüğü kavramlarla beraber sanat, iktidar, suç, istenç ve direnç gibi kavramlara dair bulgulara da rastlanmıştır. Bölüm özellikle Deleuze'un görüşlerini faydalanılan örneklem film üzerinden derin bir biçimde çözümleyerek akademik ve sinemasever okuyuculara aktarmaktadır.

Kitabın son bölümü *Dijital Çağda Etkileşimli Sinema: Anlatının Dijital Dönüşümü* başlığıyla ele alınan Abdullah Güray Başakcioğlu'nun (2023, s. 185-203) yazınına ayrılmıştır. Çalışmacı bölümün girişinde insanın anlatma arzusundan doğan "anlatı" kavramını açıklamıştır. Anlatı zamansal ve nedensel boyutlarda anlamlı bir biçimde birbirine bağlanan olaylar dizisinin göstergesel temsili olarak açıklanmış ve dijitalleşme sürecinde hayatımıza giren interaktif anlatı incelenmiştir. İnteraktif anlatı, diğer bir deyişle etkileşimli anlatı ilk olarak sinemada ortaya çıkmıştır. İnteraktif sinemanın ilk denemesi Montreal Expo 67'de Raduz Cincera'nın icat ettiği "Kinoautomat" isimli cihaz yardımıyla izleyicinin kitlesel olarak filme müdahale edebilmesiyle gerçekleştirilmiştir. İzleyiciler çeşitli butonlara basarak seçimler yapmış ve filmin olay örgüsü bu seçimler doğrultusunda ilerlemiştir. Sinemada dijitalleşme ile beraber interaktif sinemanın dinamikleri de değişmiştir. İzleyiciler olay örgüsünün kırılma noktalarında ekranda beliren diyaloglardan birini seçerek olay örgüsünü kolaylıkla değiştirebilmektedir. Fakat interaktif sinemanın sonsuz bir olay örgüsü seçeneği sunmadığı söylenmelidir. Diyaloglar belirli şemalarla ilerler ve izleyici sınırlı sayıda olay örgüsüne erişebilir. Bu tür anlatılara "önceden belirlenmiş anlatı" adı verilmektedir. Dijital platformlar yeni nesil interaktif filmlerin yayınlanabilmesi için bir alan oluşturmuştur. Sinema salonundaki seyirci olay örgüsüne müdahale edebilecek teknik donanımına sahip olmadığından bu tür filmlerin dijital platformlarda yayınlanması daha kolay ve etkin olmuştur. Böylece interaktif filmlerin sayısında da artış görülmüştür. Çalışmacı, yazının son bölümünde Late Shift isimli interaktif filmi örneklem olarak interaktif sinemanın dinamiklerini okuyucuya aktarmıştır. Çalışmanın, hayatımızda yeni yer etmeye başlayan interaktif sinema filmlerinin temel dinamiklerini başarılı bir şekilde açıkladığı, literatüre yenilikçi bir katkı sağladığı söylenebilir.

Kitabın İletişim Bilimleri çatısı altında birleşen farklı anabilim dallarından çalışmalara yer veriyor oluşunun doğal sonucu olarak geniş bir akademik kitleye hitap ettiği söylenebilir. Fakat yine aynı

sebepten ötürü bölümler arasındaki konu bütünlüğünden bahsetmek güçleşmektedir. Dijitalleşme kavramının akademik alanda kapladığı yerin genişliği göz önüne alındığında kitap bölümlerinin konu bütünlüğü sağlaması da gerekmemektedir. Kitabın her bölümünde dijitalleşmenin kuramsal temellerinin tekrar tekrar açıklanmaması kitabı daha akıcı kılmıştır. Sonuç olarak eser; bölümlerde dijitalleşme süreciyle ilişkilendirilerek incelenen kuram ve kavramların anlaşılması, bu kuram ve kavramların dijitalleşme süreciyle ilişkileri, İletişim Bilimleri'nde dijital dönüşümün boyutlarının tespit edilmesi ve gelecekte İletişim Bilimleri'nde yaşanabilecek değişimlerin öngörülmesi gibi konularda literatüre katkı sağlamaktadır.

Etik Beyanı: Yazar çalışmanın etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer aldığını beyan etmektedir. Aksi bir durumun tespiti halinde Akademik İletişim Araştırmaları Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı: Yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Kaynakça

- Arslantürk, G. ve Çakır, A. (2023). Yurttaş gazeteciliği ile ilgili kuramsal bir okuma. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 39-55) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Aydın, E. (2023). Örgütsel yapı ve dijitalleşme; yeni nesil yönetim ve organizasyon yapısı. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 139-152) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Başakcioğlu, G. (2023). Dijital çağda etkileşimli sinema: anlatının dijital dönüşümü. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 185-203) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Başakcioğlu, G. (2023). Dijital çağda etkileşimli sinema: anlatının dijital dönüşümü. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar içinde. (s. 185-203) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Karakulle, İ. (2023). Örgütsel açıdan halkla ilişkiler kavramı ve amaçları. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 121-137) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kılınç, İ. (2023). Dijitalleşen fotoğraf ve bellek. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 57-68) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Soydan, E. (2023). Dijitalleşmenin radyoya sunduğu yeni olanaklar. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 153-168) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Süllü, Z. (2023). Dijital halkla ilişkiler çağında kamu diplomasisi. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 87-102) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Şüküroğlu, V.K. (2023). Hakikat sonrası çağ ve dijital kültür. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 103-119) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Temir, E. (2023). Giriş: dijitalleşmenin genel diyalektiği. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 5-17) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Erdoğan Tuğran, F. ve Erol, M. (2023). Dijital çağda analog bir form: "crimes of the future" film çözümlemesi. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 169-184) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.

Turgut, H. ve Ertosun, S. (2023). Dijital çağda direnişe ilişkin bir soruşturma: etik politik bir itiraz olarak makine kısıcılığı yeniden düşünmek mümkün mü? İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 69-85) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.

Yegen, C. ve Kırık, A.M. (2023). Dijital kamuoyu, sosyal ağlar ve seçim kampanyaları. İ. Karakulle ve A. Çakır (Ed.) Dijital Çağda İletişim İmkân ve Sınırlılıklar (s. 19-38) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.